

Saksnummer	Utvalg/komite	Dato
251/2018	Fylkesrådet	11.09.2018
122/2018	Fylkestinget	08.10.2018
	Komite for næring	08.10.2018

Regional plan landbruk i Nordland 2018-2030 - sluttbehandling

FT-sak 122-2018

Sammendrag

Fylkestinget vedtar Regional plan for landbruk i Nordland 2018-2030 med handlingsprogram.

Den regionale planen skal være et strategisk verktøy for videre utvikling av landbruket i fylket. Planen skal styrke de fortrinn som landbruket i Nordland har og bidra til å sette landbruksnæringa på den regionalpolitiske dagsorden.

Bakgrunn

Fylkestinget vedtok i Regional planstrategi for Nordland 2016-2020 at det skulle utarbeides en regional plan for landbruk i denne fylkestingsperioden. Planprogrammet ble vedtatt i FR-sak 089/2017 i oktober.

Fylkesrådet har vært styringsgruppe for planarbeidet. For strategiske avklaringer underveis, har strategisk ledergruppe blitt benyttet. Den har bestått av avdelingsledere i Nordland fylkeskommune og Fylkesmannen i Nordland. Prosjektgruppa har også bestått av representanter fra Fylkesmannen i Nordland og Nordland fylkeskommune. De tre temagruppene har i tillegg hatt representanter fra næringa og kommunene. Partnerskap landbruk har vært referansegruppe for planarbeidet. Høsten 2017 ble det arrangert verksteder rundt omkring i fylket og på naturbruksskolene for å få innspill til planen. Det ble også arrangert gjestebud i fem kommuner.

Planarbeidet har vært basert på metodikken smart spesialisering.

Problemstilling

Regional plan for landbruk har vært ute på høring i perioden 05.04.2018 – 01.06.2018. Det er kommet inn 36 innspill fra kommuner, regionråd, regional stat, forskningsmiljø, næringa og frivillige organisasjoner.

Planen omhandler i første rekke problemstillinger som aktørene i Nordland har ansvaret for og muligheter til å følge opp og gjøre noe med selv. Planen fokuserer derfor på områder det er

mulig å påvirke på regionalt nivå.

Her presenteres først kort tema, visjon, mål og strategier i planen, med innspill. I tillegg presenteres kort analysen av sterke sider og nye mulige næringsområder.

Regional plan for landbruk har tre tema. De er:

- Landbruk som næring
- Landbruk og samfunn
- Landbruk og arealforvaltning

Overordna visjon for planen er: «Et bærekraftig og nyskapende landbruk».

Planen har fire mål for landbruket i Nordland:

- Øke matproduksjonen minst i samsvar med nasjonale mål
- Øke produktiviteten og verdiskapingen
- Sikre arealressursene som verdi for samfunnet og for framtidige generasjoner
- Bidra aktivt til det grønne skiftet

Planen har fem strategier for å nå disse målene:

- Kunnskapsbygging og læring på tvers
 - Naturbruksskolene som arena for kompetanse, næringsutvikling og rekruttering
 - Økt samarbeid mellom bønder, andre næringer og kompetansemiljø, og mellom næringsliv, forskning, undervisning og forvaltning
- Utvikle merkevarer, flere bearbejdede produkter og kunnskapsbaserte tjenester og opplevelser
- Utvikle nye produkter, tjenester og opplevelser
- Skape markedsmuligheter for Nordlands landbruksprodukter
- Utvikle bærekraftige løsninger gjennom sirkulær økonomi og ta i bruk ny teknologi

Analysen i planen viser at **kjøtt** og **melk**, **reiseliv** og **lokalmat** er de fire næringsområdene landbruket i Nordland er sterkest på i dag. I tillegg er kulturlandskapet viktig for både folk, dyr og næringsutvikling. **Matproduksjon** og **gårdsopplevelser** vil derfor fortsatt utgjøre basisen for landbruket framover. Planen viser også til uutnyttede muligheter innen potet, grønnsaker og bær, utmarksressurser, skog, velferdstjenester og bygdeservice.

Nye mulige næringsområder som skisseres i planen er:

- Sirkulær bioøkonomi
- Urbant landbruk
- Massivtre til bygninger
- Gården som arena for rekruttering, opplæring og inkludering
- Bygdeservice som støtte til reiselivet.

Dette er nye produkter eller tjenester vi ser for oss at vi produserer i framtida, basert på den kunnskapen som fins i landbruksnæringa i dag, kombinert med kunnskap fra og samarbeid med andre næringer.

Generelt er det mange positive innspill til planen. Mange påpeker at det er positivt at Nordland får en egen landbruksplan. Prosessen og involveringa omtales også som god. Planen oppfattes som lettlest. Det er stor enighet om visjon, mål og strategier. Blant annet støtter Nordland Bondelag planens forslag til visjon, strategier og mål. De mener planen vil danne et godt grunnlag for videre vekst og utvikling av landbruket i Nordland.

I hovedsak er det enighet om hva landbruket i Nordland er sterkest på, hvilke forbedringsmuligheter det har og nye mulige næringsområder. Det har vært noe uenighet rundt skog – vern eller næring. Flere naturvernorganisasjoner vil verne all skog ut fra hensyn til miljø, friluftsliv og folkehelse. Skogorganisasjonene med flere vil ha større verdiskaping basert på skog. De ønsker seg etablering av sagbruk i fylket, flere gårdsager, og bruk av tre som fornybar ressurs til blant annet bygg og biogass.

Noen aktører vil ha synliggjort bedre sine regionale fortrinn og aktiviteter, og ønsker økte satsinger i sin region. Det påpekes at biogass kan bli et stort utviklingsområde, spesielt på Helgeland. Regionen har store produksjonsvolum innen landbruk, skogbruk og havbruk i regionen, samt våtorganisk avfall fra mennesker. Flere mener det bør formuleres mer konkrete mål for satsing på biogass og mener fylkeskommunen med sitt ansvar for samferdsel kan være en pådriver i denne prosessen. Målene i planen er på et overordna nivå og ikke konkretisert for ulike satsinger. I handlingsprogrammet har fylkeskommunen tatt ansvar for tiltak knyttet til biogass og samferdsel.

Arealforvaltning

For å sikre et bærekraftig og nyskapende landbruk i Nordland, må arealressursene til landbruk tas vare på. Matjord er en ikke-fornybar ressurs. I planen settes det et mål om maksimal omdisponering på 200 daa dyrkbar jord og 200 daa dyrka jord pr år for å møte Stortingets nasjonale jordvernstrategi og Strategisk plan for jordvern i Nordland. Dette skal innarbeides i arealpolitiske retningslinjer i Fylkesplan for Nordland 2013-2025.

I høringsutkastet ble det foreslått å innarbeide en regional planretningslinje om kjerneområder for landbruk i fylkesplanens arealpolitiske retningslinjer. Dette er det uenighet om blant høringsinstansene. Næringsorganisasjonene i jordbruket er imot. Flere aktører er skeptiske fordi de mener det kan begrense utviklingsmulighetene for landbruket i de områder som ikke defineres som viktige. Fylkesmannen i Nordland er for kjerneområder. Det samme er flere kommuner. Hele 26 høringsinstanser har ikke kommentert dette.

Ut fra høringsinnspillene vurderes det ikke som hensiktsmessig å utarbeide en egen planretningslinje om kjerneområder. Likevel anses det som nødvendig at kommunene synliggjør viktige landbruksområder i kommuneplanens arealdel. Dagens retningslinje sier at kommunen *bør* gjøre dette. Denne endres til at kommunen *skal* gjøre dette. En god måte å synliggjøre viktige landbruksområder på, er å benytte kjerneområder/hensynssoner i plan- og bygningsloven eller differensiering av LNFR-områder. En slik retningslinje vil innarbeides i de arealpolitiske retningslinjene. I tillegg bør kommunene legge inn kulturlandskapsområder i arealplanen. Kommunen definerer selv hvilke områder som skal prioriteres. En eventuell manglende oppfølging fra kommunens side, kan danne grunnlag for en regional innsigelse til

kommunale planer. Et arealregnskap vil være et nyttig verktøy for kommunene i deres prioritering av viktige landbruksområder.

Handlingsprogrammet

Det er kommet mange innspill til handlingsprogrammet, både til foreslåtte tiltak og forslag til nye tiltak. Tiltakene som nå står i handlingsprogrammet er forankret hos de med hovedansvar for aktivitetene. Handlingsprogrammet er utformet i tabellformat med hovedansvarlig, samarbeidspartnere og hvilke mål og strategier de er med på å realisere. Handlingsprogrammet skal vurderes rullert hvert år.

Endringer etter høring

På bakgrunn av mottatte innspill i høringsrunden, er følgende endringer gjort:

- Det er ikke gjort endringer i overordna visjon, mål og strategier
- Det er gjort en del tilføyinger/fjerning og endring av tekst i analysen og framtidbildene
- Forslaget i planutkast vedrørende en planretningslinje om kjerneområder for landbruk er forkastet.

I tillegg er det gjort endringer i inndelingen av planen for å synliggjøre politikken bedre. Handlingsprogrammet er endret til tabellformat, språket forenklet og tiltakene konkretisert. Tiltak uten forankring er tatt ut.

Innspill som ikke omfattes av planen

I høringsrunden er det blant annet kommet innspill angående gjerdeloven, leietid, økonomisk spareordning for ungdom (GSU), kompetansekrav og investeringstilskudd. Staten har foreslått at dyrking av myr opphører. Næringa ser på dette som en utfordring og mener at fylkestinget bør arbeide for at Nordland får dispensasjon fra et slikt forbud. Disse temaene kan ikke vedtas regionalt, men kan eventuelt heves opp på et nasjonalt nivå. Nasjonale og internasjonale rammebetingelser kan påvirkes politisk over tid, men har ikke fokus i denne planen.

Det er også kommet inn mange innspill om at bruken av jordlovens bestemmelser må følges bedre opp av kommunene. Her må kommunene ta et større ansvar.

Det er kommet flere innspill om at fylkeskommunen ikke forplikter seg i tiltak angående skoletilbud. Vedtak om studietilbud kan ikke gjøre i en regional plan for landbruk, men må gjøres i fylkestingets årlige behandling av skolestrukturen.

Flere aktører har uttrykt ønske om å ta med rovdyr som et tema i planen. Rovdyrforvaltning reguleres gjennom regional forvaltningsplan for rovvilt. Det er derfor utelatt, i tråd med vedtatt planprogram.

Vurderinger

Fylkesrådet mener Regional plan for landbruk for Nordland 2018-2030 er et godt strategisk

verktøy for videre utvikling av landbruket i fylket.

Det har vært kjørt en grundig og involverende prosess, der både næringsaktører, naturbruks-skoler, kommuner, rådgivningsapparat, forskere og virkemiddelforvaltning har deltatt.

Planen har tre tema. Innen landbruk som næring er de viktigste verktøy for å nå målene kunnskapsbygging og læring på tvers. Innen landbruk og samfunn, som i planen omfatter nye mulige næringsområder og samfunnsoppgaver tilknyttet landbruk, er koblingen av kunnskap mellom ulike næringer og forskningsmiljø sentralt. Innen landbruk og arealforvaltning vil rullering av de arealpolitiske retningslinjene i fylkesplanen være vesentlig for å nå målene.

Planen omfatter også et handlingsprogram som skal vurderes rullert årlig. Her framgår de viktigste tiltakene for å få til ønsket utvikling. Gjennomføringen av tiltak forutsetter at aktørene med hovedansvar følger opp og at samarbeidspartnere bidrar.

Det å få til tankegangen i Smart spesialisering, der aktører fra næring, forskning, offentlig forvaltning og samfunnet for øvrig samarbeider for å finne gode løsninger, er essensielt for å nå målene i planen.

Regionreformen vil på sikt kunne ha betydning for hvilke aktører som har ansvaret for ulike oppgaver i forhold til landbruksforvaltning. I rapporten fra ekspertutvalget om Regionreformen - Desentralisering av oppgaver fra staten til fylkeskommunene, som kom ut i februar 2018, er to oppgaver tilknyttet landbruket foreslått overført fra staten til fylkeskommunene. Dette gjelder ansvar for Regionalt næringsprogram som i dag ligger til fylkesmannen og midlene til investeringer og bedriftsutvikling i landbruket (IBU-midlene) som foreslås overført fra Landbruks- og matdepartementet til fylkeskommunene, som gir oppdrag til Innovasjon Norge. Om dette skjer er først klart lenger ut på høsten.

En regional plan er en plan for hele fylket. Altså er «Regional plan for landbruk i Nordland» en plan for hele Nordland, ikke for fylkeskommunen. Hvilke oppgaver som eventuelt overføres fra fylkesmannen til fylkeskommunen har ingen betydning i en plan som gjelder 12 år framover i tid, da selve planen ikke omfatter tiltak og aktører. Handlingsprogrammet har imidlertid tiltak som er knyttet til aktører. Dette rulleres hvert år, og endringer i ansvarlige aktører kan gjøres her. Dette vil sikre at politikken i planen ivaretas og at tiltakene gjennomføres av de til enhver tid ansvarlige aktørene.

Konsekvenser for Nordland fylkeskommune

Regional plan for landbruk har i seg selv ingen økonomiske konsekvenser. Oppfølging av handlingsprogrammet kan medføre økonomiske og administrative konsekvenser for Nordland fylkeskommune på kort og på lang sikt. Økonomiske forpliktelser må fremmes i budsjett- og økonomiplanarbeidet.

Saken vil kunne ha konsekvenser for miljø og klima, samfunnsansvar ved anskaffelser og bygningsmessige forhold, spesielt med tanke på økt bruk av massiv tre i bygg og bruk av bioenergi innen samferdsel.

Fylkesrådets innstilling til vedtak

Fylkestinget vedtar Regional plan for landbruk i Nordland 2018-2030 med handlingsprogram.

Bodø den 11.09.2018

Tomas Norvoll
fylkesrådsleder
sign

Ingelin Noresjø
fylkesråd for næring
sign

11.09.2018 Fylkesrådet

Votering i Fylkesrådet

Innstilling fra Fylkesrådet

Fylkesrådets innstilling enstemmig vedtatt

08.10.2018 Fylkestinget

Innstillingen fra komite for næring ble lagt frem av saksordfører Turid J. Willumstad, H:

Fylkestinget vedtar Regional plan for landbruk i Nordland 2018-2030 med handlingsprogram.

Fylkestinget forutsetter at planen kan bidra til bredt næringspolitisk engasjement for å videreutvikle de sterke landbruksfaglige miljøene regionalt i fylket. Gjennom samarbeid med kommuner og næringsorganisasjoner skal fylkeskommunen bidra til å videreutvikle oppbyggingen av sterke regionale utviklingsmiljø og næringsklynger.

Fylkestinget viser til at Nordland har en betydelig skognæring, og i vernepolitikken ønsker fylkestinget at følgende føringer legges til grunn for en vernepolitikken. Vernepolitikken skal:

- ha et helhetlig perspektiv på vern, og tar i betraktning de samlede båndlegginger og restriksjoner knyttet til miljø- og vernehensyn i vurderinger av prosentvis måloppnåelse.
- sørger for at samfunnsmessige konsekvensanalyser tas inn i vurderingsgrunnlaget for valg av vernearealer.
- i større grad legger vern på arealer som av ulike årsaker ikke er økonomisk drivbare.
- sørge for at eventuelt frivillig vern på privat grunn i større grad skjer i områder hvor konsekvensene for økonomi og samfunn blir minst mulig.

Fylkestinget oppfordrer kommunene til å ta en mer aktiv rolle for å følge opp jordvernloven og skolering av kommunepolitikere når det gjelder jordvernpolitikk.

Arne Ivar Mikalsen, V, fremmet Rødt og Venstres forslag fra komiteen:

Fylkestinget vedtar regional plan for landbruk, med følgende bemerkning: Fylkestinget anmoder om at det ikke utplantes fremmed treslag, som Lutz og Sitka, i områdene nord for Saltfjellet, spesielt med vekt på kystområder.

Votering i plenum

Komiteinnstillinga med unntak av siste avsnitt enstemmig vedtatt med 45 stemmer.

Komiteinnstillinga avsnitt 4 vedtatt mot 5 stemmer (2V, 2R og 1MDG).

Fellesforslaget fra Rødt og Venstre til første avsnitt fikk 19 stemmer og falt (9H, 5Frp, 2R, 2V og 1MDG).

FT 122/2018

Vedtak

Fylkestinget vedtar Regional plan for landbruk i Nordland 2018-2030 med handlingsprogram.

Fylkestinget forutsetter at planen kan bidra til bredt næringspolitisk engasjement for å videreutvikle de sterke landbruksfaglige miljøene regionalt i fylket. Gjennom samarbeid med kommuner og næringsorganisasjoner skal fylkeskommunen bidra til å videreutvikle oppbyggingen av sterke regionale utviklingsmiljø og næringsklynger.

Fylkestinget viser til at Nordland har en betydelig skognæring, og i vernepolitikken ønsker fylkestinget at følgende føringer legges til grunn for en vernepolitikken. Vernepolitikken skal:

- ha et helhetlig perspektiv på vern, og tar i betraktning de samlede båndlegginger og restriksjoner knyttet til miljø- og vernehensyn i vurderinger av prosentvis måloppnåelse.
- sørger for at samfunnsmessige konsekvensanalyser tas inn i vurderingsgrunnlaget for valg av vernearealer.
- i større grad legger vern på arealer som av ulike årsaker ikke er økonomisk drivbare.
- sørge for at eventuelt frivillig vern på privat grunn i større grad skjer i områder hvor konsekvensene for økonomi og samfunn blir minst mulig.

Fylkestinget oppfordrer kommunene til å ta en mer aktiv rolle for å følge opp jordvernloven og skolering av kommunepolitikere når det gjelder jordvernpolitikk.

Vedlegg

Tittel	DokID
Høringsinnspill med vurderinger	
Regional plan landbruk	1084811
Handlingsprogram RPL	1084813
Innspill fra Nordland fylkes eldreråd til Høring - Planforslag - Regional plan for landbruk	1096158
Innspill til Ft-sak 122 Eldrerådet	1101955
Innspill til Ft-sak 122 fra UFR	1104089
Høring_Regional plan for landbruket i Nordland_UFR	1104090